ONDERSTE BOVEN

NOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

HERK-DE-STAD - MANESTRAAT

A. DEVROE, K. DUPRÉ, J. CLAESEN
& S. VERSTREKEN

JUNI 2025

COLOFON

Project

Nota – Herk-de-Stad, Manestraat

ID bekrachtigde archeologienota
ID 29731

Opdrachtnemer

Ondersteboven BV
Schaapsweg 106
3550 Heusden-Zolder
0472/59.31.41
hallo@onderste-boven.be
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2025 Ondersteboven bv

Ondersteboven bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud 1
1. Algemeen 2
1.1. Administratieve gegevens / Technische Fiche 2
2. Programma van maatregelen 3
2.1. Aanleiding van het vooronderzoek 3
2.2. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem 5
2.3. Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem 6
2.4. Gemotiveerd advies 8
2.5. Conclusie 8
3. Figurenlijst 9

1. ALGEMEEN

1.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS / TECHNISCHE FICHE

Projectcode: 2025C73

Locatie: Provincie Limburg, Herk-de-Stad, Manestraat 82
Bounding box: punt 1 (NW) – X 207580.782 Y 182747.207
Punt 2 (ZO) – X 207668.734 Y 182660.209

Kadaster: Herk-de-Stad, afd. 3, Schulen, sectie C, percelen 604t2 (partim) en 608l

Oppervlakte projectgebied: ca. 1921 m²

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

2.1. AANLEIDING VAN HET VOORONDERZOEK[1]

De omgevingsvergunning betreft het uitbreiden van de sporthal met een nieuwe hal en het plaatsen van geluidsmuren. Om dit te realiseren wordt de bestaande wadi gedicht.
Volgende werken zijn voorzien:

- Nieuwe padelhal (964 m²) met drie indoor padelvelden: hier worden paalfunderingen voorzien (52 stuks) tot op een nog te bepalen diepte. De paalkoppen zijn tot op een diepte van 1,30 m ontworpen, de uitgraving onder de funderingsplaat tot 90 cm. Achter de nieuwe en bestaande hal wordt de brandweg voorzien ter hoogte van de groenzone.
- Geluidsmuur: de funderingsbreedte en -diepte dient nog bepaald te worden, maar vermoedelijk zal dit ter hoogte van de palen 1 m diep zijn. Tegen deze geluidsmuur worden klimplanten voorzien.
- Er worden twee infiltratiebekkens (104 m² en 73 m²) voorzien van 50 cm diepte.
- Er worden zes regenwaterputten van 20.000 l voorzien tot op een diepte van ca. 3 m.
- Er zal ca. 45 m² waterdoorlatende klinkers aangelegd worden.

Figuur 2: Inplantingsplan nieuwe toestand. © Architecten Claes-Vanoppen bv

[1] A. Devroe 2024

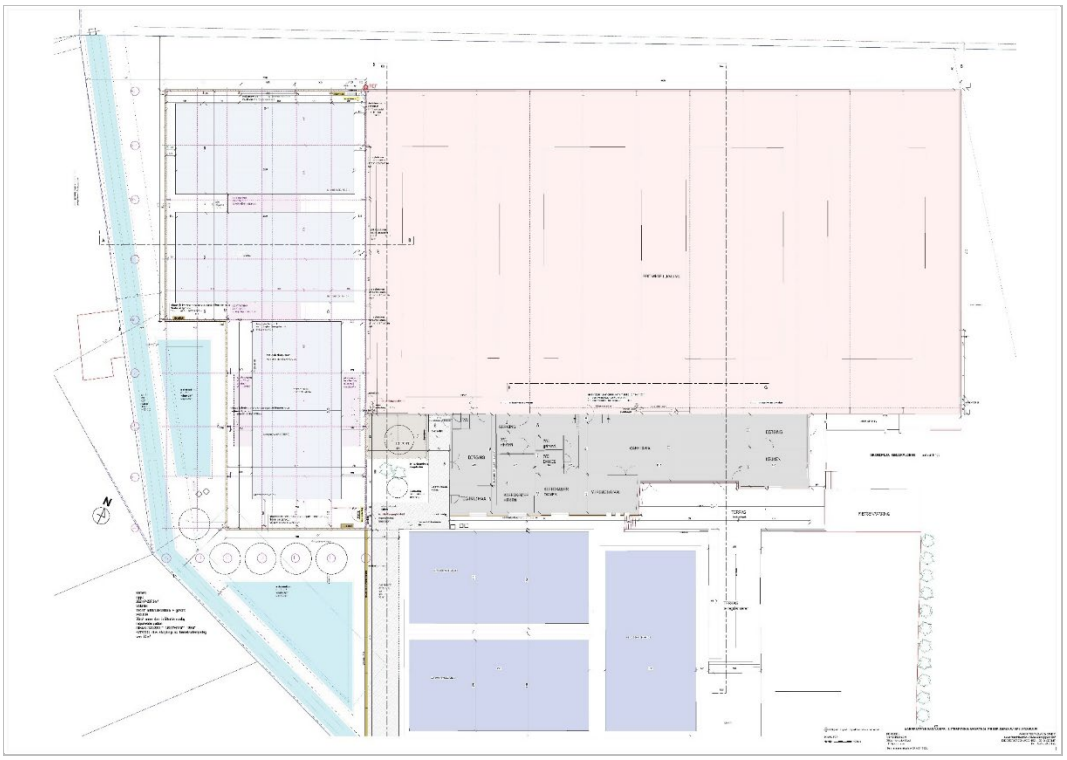

Figuur 3: Gelijkvloers nieuwe toestand. © Architecten Claes-Vanoppen bv

2.2. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM[2]

Het projectgebied ligt ten noordoosten van Herk-de-Stad, ten zuiden van Schulen. Het terrein is bereikbaar vanaf de Manestraat. Het projectgebied omvat een sporthal met ten zuiden padel- en tennisvelden. Ten westen is een groenzone gelegen met bestaande gracht en wadi.

Landschappelijk gezien bevindt het projectgebied zich op een noordwest-zuidoost georiënteerde rug tussen de Demer en de Herk. Net ten noorden snijdt de Zwarte Winterbeek deze rug in als zijtak van de Herk. De aanwezigheid van vindplaatsen is sterk gerelateerd aan het natuurlijke landschap. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat steentijdvindplaatsen vaak voorkomen op de overgang van zeer nat naar droog (= gradiëntzone). In het kader van steentijdsites bevindt het projectgebied zich dan ook op dergelijke gradiëntzone. Steentijdsites kunnen hier dan ook verwacht worden.

Met de introductie van de landbouw werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mens. De oudste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden die bovendien goed ontwaterd moesten zijn. Het terrein is matig droog en vanaf de 18de eeuw altijd deels of volledig in gebruik geweest als akker. Het projectgebied heeft derhalve een potentie op de aanwezigheid van sporen en vondsten vanaf de protohistorie tot in de middeleeuwen. In de omgeving werd echter nog maar weinig onderzoek uitgevoerd.

Op basis van het bureauonderzoek kan dan ook geconcludeerd worden dat het projectgebied een potentie heeft op de aanwezigheid van sporen en vondsten vanaf de steentijd tot in de middeleeuwen. Op basis van de historische kaarten lijkt in de nieuwe tijd geen bebouwing aanwezig geweest. Uit deze periode worden enkel landbouwgerelateerde sporen verwacht (o.a. perceelsgrachten,…).

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied lange tijd weinig veranderingen ondergaan te hebben en kan een goede bewaringstoestand verwacht worden. De ligging op een helling kan wel voor enige erosie gezorgd hebben. Het huidige reliëf doet vermoeden dat er sinds de ingebruikname van het perceel voor bebouwing een nivellering gebeurde. In hoeverre hierbij het archeologisch niveau verstoord werd is onduidelijk.

Algemeen kan men dus stellen dat er een middelhoge tot hoge verwachting is naar steentijdsites en sporensites.

[2] A. Devroe 2024

2.3. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

Aan de Manestraat te Herk-de-Stad wordt een stedenbouwkundige ingreep gepland. De werkzaamheden die hiermee gepaard gaan kunnen eventuele archeologische vindplaatsen kunnen verstoren.

Op basis van een bureauonderzoek (ID29731) had het gebied een potentie op de aanwezigheid van sporen en vondsten vanaf de steentijd. In het *programma van maatregelen* werd voorgesteld een afgebakend onderzoeksgebied verder te onderzoeken.

Ten eerste werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd (projectcode 2025C73) om te zien of de bodemopbouw goed bewaard was. Het landschappelijk booronderzoek heeft meer inzicht verschaft in de bodemgesteldheid van het projectgebied en de archeologische verwachting. Alle boringen over het onderzochte terrein vertoonden een gelijkaardige bodemopbouw. Het gaat telkens over een donkergrijsbruine ploeglaag of akkerdek (A(a)pb) dat begraven is onder recent aangevoerde lagen ter nivellering van het sportcomplex (^A, ^A/C en ^C). Bovenaan in boring 4 werd rode gravel opgeboord. In boringen 5 en 7 lag bovenaan in het profiel wit zand, dat bij de aanleg van de speeltuin werd aangevoerd. In boring 5 was het witte zand vermengd met humeus zand afkomstig uit de plantenperken die hier aanwezig waren. De bovenzijde van de A/C- of C-horizont (geelwit, oranje gevlekt tot oranjegeel) bevindt zich op ca. 50 tot 70 cm onder het huidige maaiveld.

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek werd geen verkennend booronderzoek uitgevoerd.

Tot slot werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (projectcode 2025F209). Het projectgebied dat onderzocht werd door middel van proefsleuven leverde sporen op die niet nader te dateren zijn. De aangetroffen sporen bestaan enkel uit greppels. Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek ook geen vondsten aangetroffen.

Gezien de aard en datering van de sporen wordt dan ook geadviseerd om het projectgebied vrij te geven voor vervolgonderzoek.

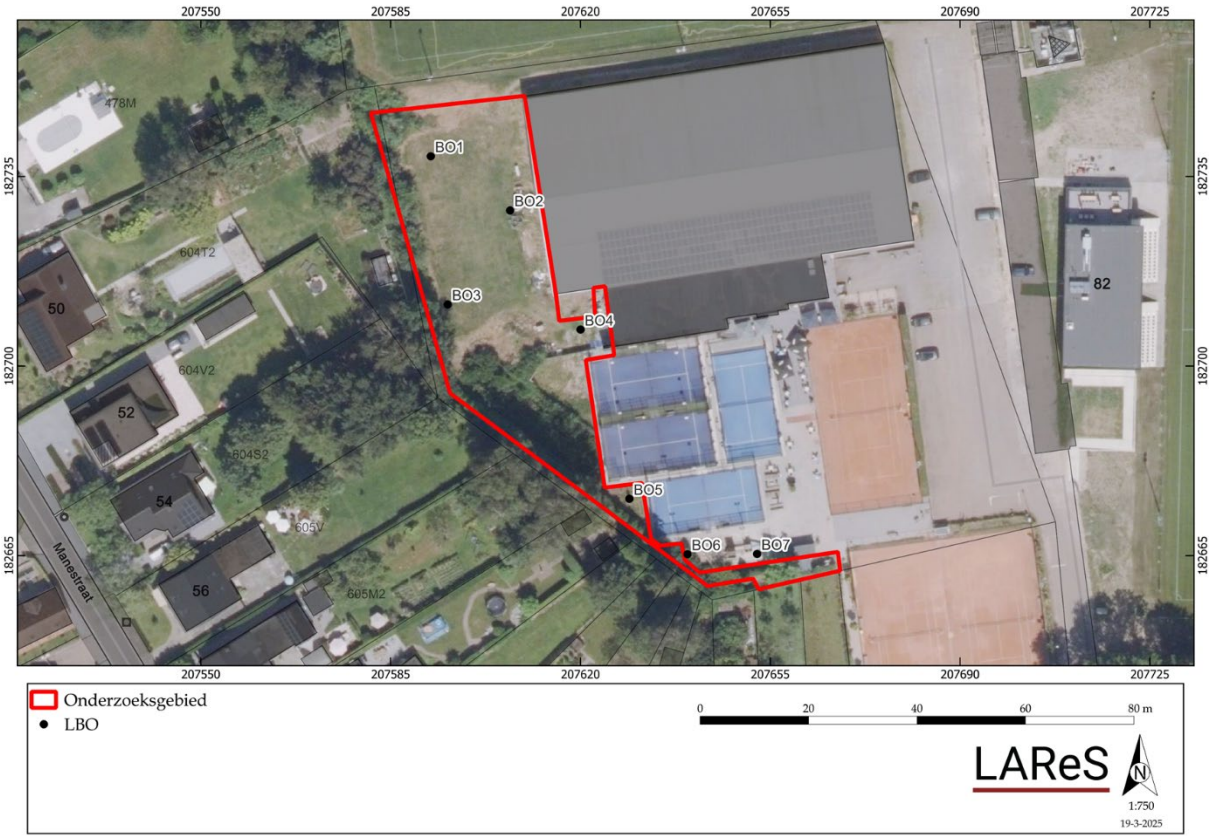

Figuur 4: Uitgevoerde boringen op de meest recente luchtfoto © AGIV Vlaanderen

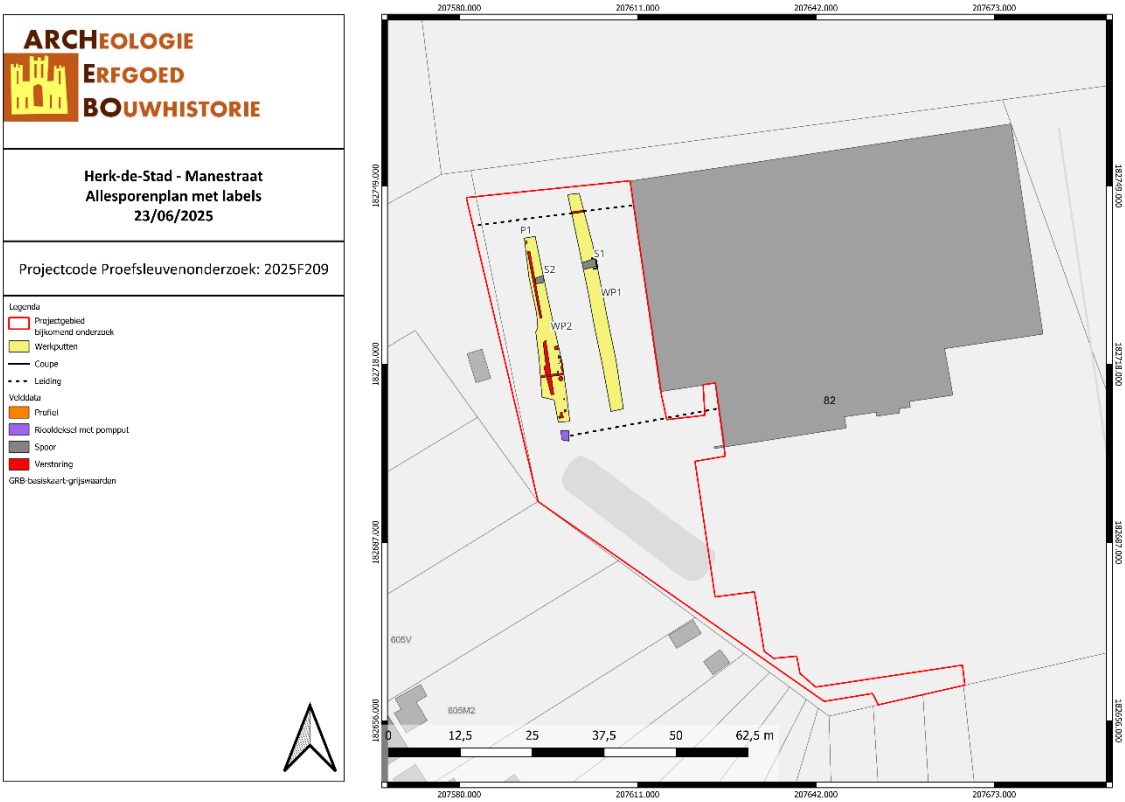

Figuur 5: Allesporenplan met labels (Archebo bv, 2025).

2.4. GEMOTIVEERD ADVIES

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op basis van het verslag van resultaten na een door Ondersteboven bv op 10 maart 2025 uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek en een op 20 juni 2025 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek, wordt er **geen** archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving aanbevolen.

2.5. CONCLUSIE

De geplande werken zullen het archeologisch niveau verstoren, maar gezien het ontbreken van archeologisch potentieel van het terrein, is het niet opportuun om verder archeologisch onderzoek te adviseren. Daarom stelt Ondersteboven bv voor het terrein definitief vrij te geven.

Het uitgevoerde vooronderzoek is volledig. Alle revelante beschikbare bronnen zijn geraadpleegd.
Binnen het onderzoeksgebied dient geen verder archeologisch onderzoek te gebeuren in welke vorm dan ook.

Deze nota ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht indien er alsnog archeologische resten aan het licht komen.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. © Geopunt Vlaanderen s.d. 2
Figuur 2: Inplantingsplan nieuwe toestand. © Architecten Claes-Vanoppen bv 3
Figuur 3: Gelijkvloers nieuwe toestand. © Architecten Claes-Vanoppen bv 4
Figuur 4: Uitgevoerde boringen op de meest recente luchtfoto © AGIV Vlaanderen 7
Figuur 5: Allesporenplan met labels (Archebo bv, 2025). 7